

ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNAL
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ELECTRONIC JOURNAL

Til va adabiyot.uz

«Til va adabiyot – Преподавание языка и литературы – Language and literature teaching» (e-mail: tilvaadabiyotuz@gmail.com) <https://oak.uz/pages/4802>

“So‘nggi qo‘ng‘iroq” hayajoni

25-may - respublikamiz umumiy o‘rta ta’lim maktablarida «So‘nggi qo‘ng‘iroq» sadolari ostida yetuklik shahodatnomalarini olgan bitiruvchilar yorug‘ istiqbolga odim qo‘ydilar.

ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNAL
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ELECTRONIC JOURNAL

Til va adabiyot.uz

M U N D A R I J A

Bosh muharrir

Nargiza BERDIYEVA

Tahrir hay'ati:

Dilshod Kenjayev
Nizomiddin Mahmudov
Yorqinjon Odilov
Jabbor Eshonqulov
Baxtiyor Daniyarov
Abdurahim Nosirov
To'liqin Saydaliyev
Barno Buranova
Zulxumor Mirzayeva
Qozoqboy Yo'ldoshev
Bahodir Jovliyev
Salima Jumayeva
Qayum Baymirov
Manzar Abdulxayrov
Alijon Safarov
Madina Nuriddinova
Latifa Xudayqulova
Barno Kadirova
Nargiza Mirzayeva
Guli Shukurova
To'maris Butunbayeva
Ramziddin Abdusatorov
Okila Turakulova
Yuldosh Raxmatov
Ramziddin Abdusatorov
Feruza Manukyan

Axborot hamkorimiz:

Muharrirlar:

Bibimaryam RAHMONOVA
Oydin SHUXRATOVA

Sahifalovchi:

Mahliyo ABDUQODIROVA

Tahririyat manzili:

100038, Toshkent shahri
Matbuotchilar ko'chasi 32-uy.
Telefon: (98) 121-74-16,
(71) 233-03-10, (71) 233-03-45,
(71) 233-03-67.
e-mail: tilvaadabiyotuz@gmail.com

Dolzarb mavzu

Maksuda Badalova. Ta'lim klasterining asosiy xususiyatlari.....3
Aziza Mamatova. Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini innovatsion usullar vositasida rivojlantirish.....6
Qahramon Ismoilov. Yaponiya oliygohlari o'tmishi va oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifati.....9

Ilg'or pedagogik texnologiyalar

Nurjan Abduvalitov. Adabiy ta'lim jarayonida qiyosiy tahlil metodidan foydalanish.....11
Gulbaxar Tavaldiyeva. O'zbek tili darslarida ixtisoslik matnlari bilan ishlash amaliyoti.....14
Nargiza Xidoyatova. Yuqori sinf o'quvchilarida shaxsiy mobillikni rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....18
Mohro'y Muxtoriy. Boshlang'ich ta'limda STEM texnologiyasi asosida o'quvchilar nutqini o'stirishning yo'llari.....21
Mahmuda Tadjibayeva, A.X. Boboyev, Maftunaxon To'liqinova. Masofaviy ta'lim afzalliklari.....23
Sabohat Urazboyeva. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalash usullari.....26
Go'zalxon Yoqubjonova. Integratsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'qish darslari metodikasini takomillashtirish.....28
Saxob Karimov. Musiqa darslarini xalqimiz o'tmish tarixi bilan o'zaro bog'liqlikda tashkil etish yo'llari va mexanizmlari.....30
Nilufar Xudoyberdiyeva. Texnologik ta'lim yo'nalishi talabalarini

o'qituvchilikka tayyorlashda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarning dolzarbligi.....32
Lobar Mamatkulova. Aqli zaif o'quvchilardagi tizimli nutq buzilishlarida olib boriladigan logopedik ish.....34
Мохинахон Журазода. Универсальные учебные действия: современный подход к развитию познавательных способностей учащихся.....36
Diana Ruzmetova. Grammar instruction through gamification and digital technologies.....39
Elyor Imomov. Modern trends in the study of professional speech and professional vocabulary.....41
Nafisa Kobilova. The implementing of imitation technique in teaching english pronunciation.....43
Said-Fozilxon Akmalxonov. Encouraging students engagement in learning english grammar through digital technologies 46
Firuz Turopova. Communicative competence and its function to teach the students according to the speaking and listening skills.....49
Go'zal To'rayeva. Theoretical issues of improving the communication skills of higher education students using cultural and pragmatic aspects based on innovative technologies and interactive methods.....50
Sevara Davronova. E-tandem: innovative method for enhancing students writing skills.....52

Tilshunoslik

Zebo Abduqodirova. Zamonaviy terminologiyaning dolzarb masalalari.55
Гульмира Мамаджанова,

Ilmiy-metodik elektron jurnal

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023-yil 3-iyundagi 338/6-sonli qarori bilan Filologiya hamda Pedagogika fanlari bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari (PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrdir.
<https://oak.uz/pages/4802>

Рафик Джагаспанян. Фреймы и концепты в лингвистике: взаимодействие и влияние на когнитивные процессы.....	57
Madina Xolmurodova. Turli tizimli tillarda fonetik sath tadqiqi.....	60
Kamolaxon Oripova. "O'xshatish" qo'llanilgan badiiy matnlarda antonimlarning lingvokulturologik tahlili.....	63
Gulabza Daminova. Tilshunoslikda konseptning tavsiflash usullari va uning strukturasini.....	65
Dilshodjon Tirkashev. Metonymy as an image-bearing device in fiction.....	66
Mukhabbat Yusupova, Fazilat Jumanova. The importance of L1 in learning language through translanguaging.....	68
Mekhriban Alimbetova. Strategies for building lexical competence.....	70
Muqaddas Jo'rayeva. Word-formation as an object and subject of study.....	72
Ziyodbek Juraev. General investigation of numerative phraseological units in english.....	74

Adabiyotshunoslik

Shahlo Hojiyeva. Cho'lpon ijodiga Thakurning ta'siri.....	77
Gulchehra Keldiyorova. She'riyatda allyuziv birliklarning qo'llanilishi.....	79
Rayhonoy Saidova, Mohinur Ahmadova. Hazil she'rlarning poetik ifoda usullari.....	81
Ra'no Hakimjonova. Cho'lpon va Shavkat Rahmon ijodida ijtimoiy motivlar.....	83
Hafiza Aslanova. Alisher Navoiy ijodi va hikoyat janri.....	86
Anvar Yokubov. The Diachronic and Synchronic Approachs to Studying Polysemy.....	88
Nargiza Yuldashova. The basic notions of cognitive linguistics.....	89
Arofat Ne'matova. Cross-cultural analysis of the concept "moon".....	91

Tadqiqot

Yulduz Abdulhakimova. Alisher Navoiy va Muhammad Fuzuliy "Layli va Majnun" dostonlarining kompozitsion xususiyatlari.....	95
Nilufar Namazova. Farg'onadagi ilk milliy gazeta – "Sadoyi farg'ona" gazetasi.....	98
Inamjan Madiyarov. Tez aytish – bolalar o'yin folklori janri sifatida.....	99
Nafosat Oromova. Adabiy ta'limda badiiy asar tilini o'rganish.....	102
Feruz Rajabov. Poetik omonimlar va ularning lingvopoetik xususiyatlari.....	105
Saodat Muminova. Abdulla Oripovning tabiat hamda insonga munosabatidagi o'ziga xoslik.....	107

Yoqutxon Erkaboyeva. Gonzo jurnalistikasining shakllanishida "yangi jurnalistika"ning o'rni.....	109
Shoxida Sadullayeva. Diplomatik diskurs va uning xususiyatlari.....	112
Ma'rufxon Komilov. Past chastotali infratovush to'lqinlaridan qurol sifatida foydalanish.....	116
Guli Shukurova, Joziba Idrisxonova. Hayot bilan hamnafas publitsistika.....	119
Yulduz Eshmatova. Ijodkor konsepsiyasida – ayol obrazi.....	121
Anorxon Mamatova. Milliy- madaniy so'zlar aks etgan lug'atlarni tuzish mezonlari.....	122
Nigora Jo'ranazarova. Xudoyberdi To'xtaboyev asarlarida metafora va metonimiya hodisasi.....	126
Elnoza Qudratov, Qaxramon Boboqulov. Bo'lajak musiqa o'qituvchilarini o'zbek mumtoz musiqasi bo'yicha kasbiy faoliyatga tayyorlash muammolari.....	128
Umidjon Axmedov. Matn yaratilishini diskursiv faoliyatining bir turi sifatida talqin qilish ushbu hodisaning dinamik xususiyatlari.....	130
Sohila Aminova. Xalq og'zaki ijodi (epos) da qahramonlik konsepsiyasining ifodalanishi.....	132
Sohiba Arzikulova. Cho'lponning kichik nasriy asarlarida millat taqdirining aks ettirilishi.....	134
Ruqiya Xusanova. G'arb badiiy ijodida mif.....	136
Nargiza Nematova. Oliy ta'lim muassasalarida rus tili fanining o'qitish holati va zaruriyati.....	138
Dilorom Adilova. O'zbek va rus tillaridagi she'riy matnlarda "ayol" shaxsiy fazilatlarini ifodalovchi so'zlarning semantik maydoni tasviri.....	140
Durdona Ubaydullayeva, Farangiz Abduvaliyeva. International standards of foreign language proficiency.....	142
Диана Абдураманова. Использование понятие «magic» в произведениях Д.Ж. Роиунг.....	144
Агата Осипова. Экзистенциальный поиск героя в романе В. Пелевина «Непобедимое солнце».....	148
Бахром Юлдашев, Ноиба Юлдашева. Интернет в художественной литературе: отражение современной реальности.....	150
Hasan Omonov, Nurbek Tojiqulov. Jahon kompozitorlarining bolalar uchun yaratilgan asarlarining o'ziga xosligi.....	152
Малика Темирова. Уникальность языковой личности в коммуникативном пространстве.....	154
Елена Уфимцева. Особенности языковых средств выражения экспрессивности в русских лирических песнях.....	157
Анвар Мухитдинов, Шахноза Саминжонова. Когнитивные единицы языка как объект исследования в современном медиапространстве.....	161
Хилола Узакова. Выражение концепта	

«преданность» посредством символов.....	164
Зулфия Сафарова. Современные изменения словарного состава русского языка.....	167
Мукаррам Комилова. Сравнительное изучение инвестиционных и кредитных терминов на русском и узбекском языках.....	169
Shahnoza Xodjayeva. Ispan tilini o'qitishda multimedia vositalaridan foydalanish.....	171
Сарвинисо Санакулова. Дифференцированное обучение и способы его реализации.....	173
Tursuntosh Isroilova. Translating cultural identities: exploring how translation captures and preserves cultural identities through language.....	176
Xilola Ernazarova. Kirish va kiritmalarning matndagi o'rni.....	178
Zarnigor Ubaydullayeva. Hissiyotlar ifodalanishida psixofiziologiya va etnik xoslanish.....	180
Bobur Ismoilov. Balog'at ilmi rivojida «Miftohu-l- ulum» asarining o'rni.....	183
Dildora Salimova. Yosh bolalarda so'z o'zlashtirish tadqiqi.....	185

Kichik tadqiqot

Zulxumor Ashurova. Mustaqillik davri o'zbek bolalar she'riyatida Olqor Damin she'riyatining o'ziga xosligi.....	187
Uktam Shukurov. Matnni tushunishning kognitiv nazariyasi.....	189
Sherzodbek Pazliddinov. Muhammad Yusuf ijodida milliy xarakter.....	191
Fazilat Eshboyeva. Pragmalingvistikaning shakllanish tarixi.....	193
Umar Choriyev. Cho'lpon she'riyatining o'ziga xos jihatlari sharhi.....	194
Navbahor Kamolova. Xalq dostonlarida til vositalaridan foydalanish.....	196
Gulnoza Shodiyeva. Konsept – tilning asosiy birligi sifatida.....	198
Xasan Gafforov. O'zbekistonda ayollar adabiyotining o'ziga xos xususiyatlari.....	199
Gulnigor Sharopova. Bolaning ma'naviy-axloqiy rivojlanishida kitobxonlikning ahamiyati.....	201
Ruxsora Raximova. Didaktik o'yinlarning etnogenezi xususida.....	204
Dilfuza Jumaboyeva. Muhammad Rizo Ogahiyning "Ta'viz ul-oshiqin" devonidagi antroponimik birliklar tadqiqi.....	205
Davlatjon Toshtemirov. Jomiy va Navoiy ijodida so'z va shoirlik haqidagi qarashlar.....	208
Islombek Aralov. Qamashi shevasida umumturkiy qatlam.....	211
Gulira'no Rashidova. "O'tkan kunlar" romanidagi "to'n" leksemasining lingvokulturemalari.....	213
Majnuniso Kamolova. Tasavvufiy tushuncha, tamoyillarning mumtoz adabiyotdagi ma'rifiy	

poetikasi.....	215
Maftunaxon Saparova. Mahmud Zamaxshariyning «Al-qistas fi ilmi-l-arud» va Ahmad Taroziyning «Fununu-l-balog'a» asarlarida mafoiylun asliy ruknining yoritilishi.....	217
Saida'loxon Buzrukxonov. Alisher Navoiy asarlarida tarbiya jarayoni mohiyati xususida.....	219
Dilnoza Ibragimova. Abdulla Oripov she'riyatida lingvopoetik xususiyatlarning suratlari.....	221
Parizoda Axrorxo'jayeva, Mahmudaxon Dadajonova. "Choliqushi" – iztirob romani.....	223
Fotima Xatamova. O'zga tilli guruhlarda boshlang'ich sinflar uchun o'zbek tilini o'qitishda tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish.....	224
Shohruh Karimov. O'zbekistonda kutubxonachilik ishida xorijiy tajribalardan foydalanish.....	226
Marjonabonu Umirjonova. Ta'lim klasterlarining shakllanishi va qiyosiy tahlili.....	229
Taxmina Quziyeva. Grafik qisqartmalar xususida (o'lchov so'zlar misolida).....	232
Dilbar Boyliyeva. Unveiling the efficacy of flashcards in primary education.....	234
Mahliyo Xolmirzayeva. O'zbek tili ta'limida tinglab tushunish ko'nikmalarini shakllantirish (8-sinflar misolida).....	236
Maftuna Khasanova. Effective english language teaching methodology feeleng (feel english).....	238
Dilafroz Abdulleyeva. Current Paradigm for Instructional Planning.....	240
Jayron Radjabova. Internet-based blogs for english language teaching.....	241
Gavhar Unarova. Pragmatic complexity concept in O. Henry's stories.....	243
Mubinabonu Rustamova. Language perception as an essential part of the world picture in shaping beliefs and values.....	246
Dilbar Sindarova. Sobir O'narning "Bibisora" asarida badiiy konsepsiya.....	248
Latofat Raximdjanova, Mavjuda Bolibekova. Linguocultural aspects of ellipsis usage in english and uzbek languages.....	250
Fazilat Abdullaeva. Dictionary compiling challenges and integration of computational linguistics in lexicography.....	252
Robiya Yunusxojayeva. Unveiling the stylistic devices in "Gone with the wind" by margaret mitchell.....	255
Zilola Mirqodirova. Gamified writing exercises for language learners.....	257
Regina Djalalova. Linguocultural aspect in the creation of wizard world by J.K. Rowling.....	259

Izhor

Bahora Ko'charova. Dillarni hayajonga solayotgan so'nggi qo'ng'iroq!.....	262

Sohila AMINOVA,

A teacher at Chirchik State Pedagogical University

E-mail: sohilaaminova@gmail.com

XALQ OG'ZAKI IJODI (EPOS) DA QAHRAMONLIK KONSEPSIYASINING IFODALANISHI

Annotatsiya: ushbu maqolada, qahramonlikning eposdagi ahamiyati, konsepsiya tushunchasi va badiiy asarlarda konsepsiyani ifoda etish usullari haqida gapirilgan. Eposning xalq ideallari, hayotning keng ko'lamli tasvirlanishi, voqealar va janglardagi qahramonliklar, epik janrlarning turlari va ularning adabiy tarixdagi o'rni to'g'risida ham ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar. *Epos, konsepsiya, qahramonlik, janr, syujet, idealizm, ong, badiiy asar.*

Аннотация: в данной статье говорится о значении героизма в эпосе, понятии концепта и способах выражения этого концепта в художественных произведениях. Также даются сведения о народных идеалах эпоса, масштабном изображении быта, героических событий и сражений, типах эпических жанров и их месте в истории литературы.

Ключевые слова: *Эпос, концепция, героизм, жанр, сюжет, идеализм, сознание, художественное произведение.*

Annotation: this article talks about the concept of heroism in the era, the concept of the concept and the ways of expressing this concept in works of art. There is also information about the folk ideals of the epic, large-scale depictions of everyday life, heroic events and battles, types of epic genres and their place in historical literature.

Key words: *Epic, concept, heroism, genre, plot, idealism, consciousness, fiction.*

Inson faoliyati murakkablashuvi bilan bog'liq holda epos ham teranlashib borgan. Ammo uning asosiy tomoni baribir qahramonlikni kuylashdan iborat bo'lib qolavergan. Inson faoliyatining o'zgarishi natijasida eposda uning janglardagi, muhabbat va haqiqat, go'zallik va adolat uchun kurashlardagi qahramonliklari ham kuylana boshlagan.

Konsepsiya (lot. conceptio – majmua, tizim) – 1) biror sohaga oid qarashlar, tamoyillar tizimi, fakt va hodisalarni tushunish, anglash va izohlashning muayyan usuli, asosiy nuqtayi nazar; 2) adabiyotda – biror asarning asosiy g'oyasi. Konsepsiya badiiy asar mohiyatini, ijodkorning „meni“ni ifoda etadi. Biroq badiiy asar konsepsiyasi ayrim holatlarda muallifning subyektiv qarashlaridan keng qamrovli bo'lishi mumkin. Ba'zan muallif mo'ljaliga zid holat yuz bersa ham, mohiyat e'tibori bilan asar o'z konsepsiyasiga ko'ra muallifning badiiy-estetik olamiga tegishli bo'ladi. O'quvchining ma'naviy-ruhiy saviyasi, tarixiy shart-sharoitdan kelib chiqqan holda badiiy asar konsepsiyasi alohida ta'kidlanib, ochiq-oydin ifoda etiladi. Inson va borliq mohiyatiga ko'ra, konsepsiya bir butunlikni tashkil etadi. Masalani muayyan ijodkorning o'z konsepsiyasi yoki alohida olingan haqiqiy san'at asarining konsepsiyasi tarzida qo'yish ham mumkin.

Boshqa jihatdan, badiiy asar konsepsiyasi unda tasvirlangan badiiy-estetik, obrazli dunyo orqali hayotni anglash mexanizmi – usuli bo'lib ham maydonga chiqadi. Umuman, konsepsiya badiiy asarning san'at, adabiyot va madaniyat tarixidagi o'rnini hamda o'quvchilar ommasiga ta'sir etish darajasini belgilaydi. Eposni janrlarga ajratishda hajm ham mezon bo'lolmaydi. Zero, ayrim hikoya yoki romanlar

hajman qissalarga yaqin bo'lishi va aksincha holatlar kuzatilishi mumkin. Biroq odatda hikoya, qissa va romanlar hajmi sanoqdagi tartibga mos tarzda kattarib borishi ham inkor qilib bo'lmaydigan haqiqatdir. Epos janrlari badiiy shakl xususiyatlari bilan ham farqlanadi. Masalan, syujet nuqtayi nazaridan olinsa, roman ko'p chiziqli murakkab syujetga egaligi, qissa syujeti, asosan, bosh qahramon tevaragida uyushishi, hikoya syujeti, odatda, bitta yoki bir-biriga uzviy bog'liq bir necha voqea asosiga qurilishi kuzatiladi. Hikoya, qissa va roman eposning asosiy janrlari sanaladi. Shu bilan birga, epik turning asosiy bo'lmagan qator janrlari ham mavjud. Ularni hayotni badiiy qamrash ko'lami jihatidan quyidagi tartibda tasniflash mumkin:

- kichik epik shakllar: latifa, masal, hikoyat, rivoyat, ertak, afsona, badia, etyud, ocherk, esse;
- o'rta epik shakllar: qissa (povest);
- xalq eposi, epik doston, roman, epopeya.

Shu tariqa eposda xalq ideallari va umuman hayot keng ko'lamda qamrab olingan. Eposga ba'zan hayotdagi katta voqea tayanch qilib olingan. Masalan, "Iliada" uchun asosiy mazmun sifatida og'ir Troya urushi tanlangan. Gohida eposga kichik, epizodik, ammo katta umumlashmalar chiqarishga imkon beruvchi voqealar negiz bo'lgan. Jumladan, "Alpomish"dagi hodisalar qadimgi ikki urug' orasida zakot masalasi tufayli kelib chiqqan nizodan boshlanadi. Epos, odatda, u yoki bu xalq, ba'zida, umuman, butun insoniyat hayotidagi katta bir davrning ko'zgusidir. Bu ko'zguda faqatgina tashqi voqealar, maishat-u odatlarigina emas, balki davrning ruhi, falsafasi, xalq kayfiyati, istiqboli ham aks etadi. Badiiy adabiyot rivoji davomida adabiy turlar bir-biri bilan uyg'unlashib ketaveradi. O'zbek

adabiyotida uzoq vaqt lirika yetakchilik qilgan bo'lsa, XX asr boshidan unda epos ustunlikka erishadi.

Chunonchi, "Iliada" va "Odissey" qadimgi yunonlar davrining janglari, xudolari, kishilari, qahramonliklari, axloqiy va afsonaviy qarashlari, orzu-umidlari haqida keng tasavvur bersa, "Alpomish" eposi xalqimizning urug'chilik va qabilachilik zamonidagi hayoti, urf-odatlarini, dunyoqarashi, insoniy muhabbat uchun kurashishlari manzarasini yaqqol gavdalandiradi. Eposning tug'ilish davrida hamma yerda to'lig'icha xalq, jamoa ijodining samarasi bo'lgan. Ammo eposning jamoa tomonidan ijod etilganligi unda alohida kuchlar, iste'dodlar ishtirok etganligini inkor qilmaydi. "Alpomish" qadimda xalq tomonidan aytilgan bo'lsa-da, davrlar o'tishi bilan u sayqallanib, mukammallashib kelgan.

O'zbek eposlari, O'zbekiston va O'zbek tilidagi turli xalqlarning milliy adabiyotida jismoniy kuch, o'zaro yordam va qahramonlik kabi mazkur konsepsiyalarga asoslangan bo'lishi bilan taniladigan epik qahramonlarning tarixiy va adabiy yozma asarlaridir. Qahramonlik konsepsiyasi, epik qahramonlarning yurishlari va jangi, jismoniy kuch va odamlar orasidagi samaradorlikning yuksalishi, idealizm va ruh bilan bog'liqlik, milliyat va ong va boshqalar kabi muhim mazkur filosofiyalarni aks ettiradi. O'zbek eposlarida qahramonlik konsepsiyasi, adabiyotdagi boshqa turli mazkur konsepsiyalar bilan birga, jismoniy kuch va jangiylikning muhim ahamiyatiga ega bo'lganligi bilan ajralib turadi. Qahramonlar, ko'p qator milliy adabiyotda xalqlar tomonidan iste'mol qilingan xususiyatli epik qahramonlardir. Ularning jismoniy va ruhiy kuchlari, odamlar orasidagi kuchli aloqalari, yuksak erkinlik va adolatsizlik bilan kurashishlari, milliyat va ong haqida idealistik fikrlarni o'z ichiga oladi.

Mashhur O'zbek eposlari orasida "Alpomish," "Qorqut," "O'g'uznama," "Farhod va Shirin" kabi asarlar keltirilishi bilan qahramonlik konsepsiyasi o'zining eng yuqori darajasiga erishganligi hisoblanadi. Bu eposlar o'zbek xalqlarining jismoniy va ruhiy kuchini, qahramonlikning yuksalishini va ongini ifodalaydi. Ular tufayli, o'zbek adabiyotida qahramonlik konsepsiyasi milliyatning yuksalishi va xalqlarning ideal qahramonlarga qarshi qo'ygan umidlari bilan

bog'liq bo'lib, xalqning o'z tarixini va ruhini ifodalaydi. Qahramonlik konsepsiyasi, O'zbek eposlarida milliyat, ong, jismoniy va ruhiy kuchning yuksalishi va jangiylik asosida kurashishning muhim qismini ifodalaydi. Bu epik qahramonlar, xalqning yuksak erkinlik va adolatsizlik idealini va milliyatga xizmat qilishga bo'lgan ishonch va erkinlikni aks ettiradi. Qahramonlik konsepsiyasi O'zbek eposlarining asosiy xususiyatlaridan biri hisoblanadi va o'zbek adabiyotining asosiy qismidir.

Qahramonlik konsepsiyasi O'zbek eposlaridagi tarixiy va adabiy yozma asarlar orqali yetakchi milliy g'oyalar va qadriyatlar bilan og'zaklashtirilganligi uchun o'zbek adabiyotining muhim qismini tashkil etadi.

Qahramonlar O'zbek eposlarida adolat, erkinlik va odamlar orasidagi samaradorlikni aks ettiradilar. ularning janglarda adolatsizlik bilan kurashishlari va faqatgina haqqa ishonishlari, ularning milliyat va ongga qo'ygan umidlarini ifodalaydi. Ularning jismoniy va ruhiy kuchlari, adolatga erishishlari va yaxshi bilan yomonni ajratishlari, o'zbek xalqining qahramonlik, erkinlik va adolatga qarshi qo'ygan qadriyatlarini ifodalaydi. Bundan tashqari, qahramonlik konsepsiyasi O'zbek eposlaridagi milliyat, ong va boshqalar kabi muhim mavzular bilan bog'liqdir...

Bu epik qahramonlar, xalqning tarixiy va adabiyotidagi muhim shaxslar hisoblanadi va o'zbek adabiyotining asosiy qismidir. Eposning qahramonlik konsepsiyasining inson faoliyati, janglar, muhabbat, haqiqat, go'zallik va adolatga oid qahramonliklarni kuylashdan iborat bo'lgan asosiy tomoni bayon qilinadi. Konsepsiya tushunchasi ma'lumot berilgan va adabiyotdagi ahamiyati ta'riflangan. Badiiy asarlar, xususan eposlar, muallifning konsepsiyasini ifoda etish usullari bilan bog'liq bo'lib, tarixiy shart-sharoitlar va muallifning subyektiv qarashlariga qarab o'quvchining ma'naviy-ruhiy saviyasini oshirishi mumkin. Maqolada eposning janrlari, ularning badiiy shakl xususiyatlari, xalq eposining ideallari, hayotning keng tasvirlanishi va O'zbek eposlarining qahramonlik konsepsiyasi haqida ma'lumotlar berilgan. Barcha ma'lumotlar epos va qahramonlik konsepsiyasining muhim aspektlarini tushunishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xudoyberdiyev Erkin //Adabiyotshunoslikka kirish// O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. — T.: Iqtisod-moliya, 2007. -304 b.
2. O'zME. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil.
3. Sulton I. Adabiyot nazariyasi. — Toshkent: "O'qituvchi" 2005.
4. Karimov B. Adabiyotshunoslik metodologiyasi. — Toshkent: "Muharrir", 2011.
5. Kholmatov, O. U. U. (2020). Interpretation of "lost generation" in the creation of Erich Maria remark. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research, Journal, 10(11), 1654-1659.